

I. Ciupercă, *Opoziție și putere în România anilor 1922-1928*,
Editura Universității "Al.I. Cuza", Iași, 1994, 297 p.

Lucrarea *Opoziție și putere în România anilor 1922-1928* aparține domnului I. Ciupercă, conferențiar doctor la catedra de istorie universală a Facultății de Istorie din Iași și se constituie în prelungirea preocupărilor sale referitoare la viața politică din România primului deceniu interbelic, concretizate în numeroase articole publicate în reviste de specialitate, cu precădere în Anuarul Institutului de Istorie "A.D. Xenopol" din Iași.

Autorul avertizează în *Introducere* că lucrarea se adresează atât cititorului mai puțin avizat, dar pasionat de istorie, cât și specialistului în istorie. Suntem de părere că *Opoziție și putere în România...* înclină mai mult spre o autentică cercetare istorică ce se dorește riguroasă, dusă la îndeplinire cu profesionalism și pasiune. Ne îndreptățește să afirmăm acestea însuși aparatul critic al lucrării ce dovedește preferința autorului spre documentul de epocă, fie presă, fie acte oficiale, fie opinii ale diferiților oameni politici.

Opoziție și putere... se încadrează în preocupările istoriografiei noastre privind partidele politice din România interbelică. Autorul are, însă, grijă să-și delimiteze clar efortul, precizând că atenția sa a fost îndreptată spre mecanismul preluării și menținerii puterii, precum și spre particularizarea rolului opoziției; el iese din sfera monografiilor de partid, devenind analist al vieții politice și al relațiilor dintre principalele formațiuni din România imediat postbelică.

Lucrarea *Opoziție și putere în România anilor 1922-1928* este structurată pe trei capitole.

Primul capitol, *Putere și opoziție la începutul anului 1922* încearcă să surprindă articulațiile vieții politice în condițiile istorice noi - reîntregirea țării și sarcinile pe care le impunea actul de la 1 Decembrie 1918 oamenilor politici români.

Autorul analizează împrejurările în care s-a constituit "Blocul parlamentar" al guvernării Vaida-Voevod din 1919, precum și continuarea acestuia, odată trecut în opoziție, sub numele de Federația națională; totodată, face o scurtă trecere în revistă a formațiunilor politice ivite în peisajul României postbelice.

În acest context, I. Ciupercă își exprimă ideea că pericolul cel mai mare pentru perioada consolidării țării îl constituiau tendințele autonomiste ale partidelor din noile provincii.

Analizând, în capitolul al doilea al lucrării, *Opoziția în fața guvernului Brătianu (1922-1926)*, autorul ajunge la concluzia că ineficacitatea celor ce nu se aflau la putere atunci poate fi evidențiată prin trecerea în revistă a trei momente principale ale României imediat

postbelice: adoptarea Constituției din 1923, legea comercializării din 1924, confruntarea în probleme de politică externă.

Astfel, în condițiile necesității punerii de acord a cadrului legal cu noua realitate istorică, a apărut "dilema constituțională", autorul oprindu-se asupra celor două anteproiecte de constituție, cel liberal și cel întocmit de C. Stere. Ne este prezentat protestul față de convocarea Adunării Constituante de către liberali, considerată ilegală de către opoziție.

Și în privința liniei de politică externă autorul I. Ciupercă recunoaște existența unor divergențe de păreri, deși, așa cum subliniază, s-a conturat pe întreaga perioadă interbelică un consens al partidelor politice privind păstrarea suveranității naționale și a integrității granițelor României.

Țărăniștii, de exemplu, au protestat față de o apropiere prea mare față de țările capitaliste, în special Franța (vezi discuția asupra posibilităților contractării unui împrumut francez), sugerând crearea unui front comun al țărilor din sud-estul Europei, mai ales cu democrațiile slave, Bulgaria și Iugoslavia.

Sunt amintite, de asemenea, raporturile României cu partenerii din Mica Înțelegere care, se pare, mai ales după eșecul tratatelor româno-sovietice de la Viena, nu se arătau dispuse să sprijine țara într-un eventual conflict cu vecinul de la răsărit.

În fine, autorul se oprește asupra opiniilor opoziției față de politica economică a guvernului liberal, luând ca model discuțiile privind legea comercializării din 1924. Ni se precizează că divergențele de păreri în acest domeniu își au sorginea în confruntări de natură doctrinară, respectiv, în cele două direcții de bază: politica liberală "prin noi înșine" și politica "porților deschise".

I. Ciupercă aduce în atenția cititorului ideea că în 1922 s-a optat pentru o formulă liberală de guvernare deoarece P.N.L. dispunea de o forță economică, fiind exponentul marii burghezii. De asemenea, el remarcă un alt fapt interesant și anume că deosebirile de păreri plecau nu de la susținerea pur teoretică a unei orientări anume, ci de la ideile privind posibilitățile concrete ale României de a opta pentru o cale sau alta.

Un alt subiect de analiză al lucrării *Opoziție și putere... vizează etapele succesive ale organizării opoziției, respectiv crearea pentru scurt timp a Partidului național prin alăturarea Partidului naționalist-democrat al lui N. Iorga cu Partidul național al lui I. Maniu, mediată de veșnic activul C. Argentoianu; formarea Partidului național țărănesc, văzut încă de la început ca un viabil instrument alternativ de guvernare și elementele care au favorizat, în final, fuziunea.*

Ultimul capitol, intitulat sugestiv, *Drumul opoziției spre putere (1927-1928)*, urmărește erodarea bazei electorale a guvernării liberale, mai ales după moartea liderului P.N.L., I.I.C. Brătianu, în 1927.

Autorul găsește motivațiile succesului electoral al P.N.Ț. la alegerile din 1928 în calitatea de oponent la capitalismului bancar, identificat cu P.N.L., precum și din necesitatea unei schimbări în fruntea executivului, a venirii unor oameni cu idei noi. În același timp, I. Ciupercă remarcă faptul că în 1928 existau puține elemente care să facă din P.N.Ț. un partid pregătit pentru guvernare. Tot în acest capitol este schițată atitudinea dreptei care accentuează acum critica "democrația burgheză". Astfel, este amintit articolul-program al

Institutului românesc al acțiunii naționale, un embrion al antipartidismului și antiparlamentarismului, elemente caracteristice unei ideologii de dreapta. Totodată, autorul arată că blamarea repetată a Parlamentului liberal de către opoziție s-a răsfrânt negativ asupra acestuia ca instituție, alimentând discursul dreptei.

Considerațiile finale ale cărții recenzate de noi vin să concluzioneze în mod inspirat opiniile autorului I. Ciupercă. În viziunea sa, cel mai important act al opoziției a fost încheierea Partidului național-țărănesc; un alt mare partid, capabil să pună în discuție popularitatea și capacitatea de guvernare ale P.N.L. nu putea fi decât un câștig pentru viața politică românească interbelică, mai ales din punctul de vedere al stabilității politice și al implementării unui suflu nou. De altfel, autorul și-a exprimat pe parcursul lucrării preferința pentru opoziția considerată constructivă, care trebuia să vină cu alternative noi la soluțiile executivului și să constituie în același timp un permanent impuls spre autocenzură pentru acesta. Astfel se explică minimele referințe la formațiunile aflate la extremele eșichierului politic românesc.

Având în vedere cele câteva elemente prezentate mai sus, putem afirma că lucrarea domnului conferențiar doctor I. Ciupercă, *Opoziție și putere în România anilor 1922-1928*, se conturează ca un important punct de reper al analizei istoriografice dintr-o perspectivă nouă, cea a confruntării opoziție-executiv, care poate fi utilă și pentru drumul politic al României de azi.

Emma Porfireanu